

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Nesloge slovenske žalosten sad.

Česar smo se bali, se je zgodilo: Pri volitvi in trgovinsko in obrtnijsko zbornico na Kranjskem zmagali so dné 8. t. m. v kupčijem oddelku nemškutarji. Voli še obrtnijski oddelek in sicer 12 mož, 2 več od trgovinskega, in slednjič 2 zastopnika rudarski oddelek. Če zmagajo nemčurski kandidati proti narodnim še tudi v drugem, obrtnijskem oddelku, kar je celó lahko mogoče po vladnem pritiskovanju, ki se je v prvem oddelku tako vspešno pokazalo, je tudi na Kranjskem národna večina deželnega zbora pokopana, ker voli kupčijska zbornica izmed sebe 2 poslance v deželni zbor, enega ali dva pa lahko vlada za se pridobi, če dež. zbor razpusti in nove volitve razpiše.

Tako bi imeli v deželi, ki šteje med blizo 433.000 prebivalci komaj kakih 20.000 Nemcev, nemčurji večino, Slovenci, ki so v ogromni večini, bi pa bili v manjšini! S tem zgubimo tudi drugi Slovenci krepko zaslombo, kajti če je glava bolana, otrpnejo vsi udi.

Kaj je te najnovejše zgube in národne sramote krivo? Neposredno seveda grozno pritiskanje vladnih organov, samovoljnost pri sestavi volilnih imenikov, iz katerih je bilo kakih 150 volilcev izbranih, ki so doslej vedno v tem oddelku volili, in kar je še več taciš sredstev, ki jih ustavaki pri volitvah povsod rabijo. Toda po našem prepričanju je te zgube posredno in morebiti najbolj kriva nesloga, ker se je množina volilcev posebno po mestih obrnila na liberalno stran, ki vleče z nemčurji. Sicer ima tudi národna stranka na Kranjskem svojih „mladih“, ki so z nemčurskimi liberalci enega duhá. Pričakovati je toraj bilo, da bodo nemčurji rajše potegnili s Slovenci kakor pa z ustavaki. Pa vendar se to ni zgodilo, in toraj je mladoslovenska liberalna politika tudi tukaj — na cedilu ostala!

Stranka, katero je „Narod“ par let sem obdeloval in proti konservativni stranki ščuval, je namreč mislila, da si bo z liberalizmom pridobila nemčurje po vseh mestih na Slovenskem,

da se bo z liberalizmom prikupila tudi liberalni večini v državnem zboru. Bridka skušnja pa zdaj kaže, da ostane nemčur, kar je, in da ga ni volja stopiti pod národno zastavo, naj se národna stranka še tako liberalno zvija.

Skušnja nas dalje uči, da vnanje prijateljstvo Slovencev z nemčurji tudi národnost duši. Z nemčurji se naši „narodnjaki“ lepo — nemški pogovarjajo, skoro nikjer več ne čuješ slovenskega govorjenja po mestih in trgih. Čudili se toraj nismo, ko smo brali, da se je celó v Ljubljani osnovalo društvo národnjakov, ki so si besedo dali, da se odsle le slovenščine v razgovorih posluževati hoté. Po drugod še se na to ne misli. — Liberalni „taterman“ brani národnjakom najnovejšega kopita družiti se z narodnimi duhovniki, ker se „narodnjaki“ bojé, da jih liberalni nemčur za — „klerikalce“ ima! Tako je opešalo vse družbinsko življenje, so potihnilé narodne veselice, národno petje, čitalnice, veseli shodi in tabori, — Slovenci postali so — dolgočasni! In vendar ne dvomi nihčér, koliko moč da imajo lepe národne veselice tudi na — nemčurski svet. Kdor je videl svečanost v poslavljenju sv. Cirila in Metoda in drugih narodnih veselic v Mariboru, v Celju, v Ptujju itd. pred leti, ko je ves nemčurski svet v naše sobane tiščal, ta občuti z nami vred bridkost pri sedanji grobni tihoti!

In kaj je vsega tega krivo? Liberalizem! Nemško časnikarstvo je že zdavno po večini prišlo židovom v roke; iz tega zajemajo ljudje po mestih svojo duševno brano, strup proti cerkvi in duhovskemu stanu. Z Beustom so prišle v Avstrijo cerkvi sovražne postave in „purgarsko“ ministerstvo je storilo vse, da je vera praočetov sramota, brezverstvo pa častno in znamenje „omike“ postalo. Mnogo Slovencev je sedlo na telimanice, in zato raj imamo — smole povsod!

Národna stranka zamore le napredovati in nasprotnike zmagati, ako je to, kar je narod sam: združba poštenih, omikanih, delavnih mož, ki v javnem življenju, posebno kot poslanci, ne

oskrunjajo národovih svetinj, vere in pravice kat. cerkve!

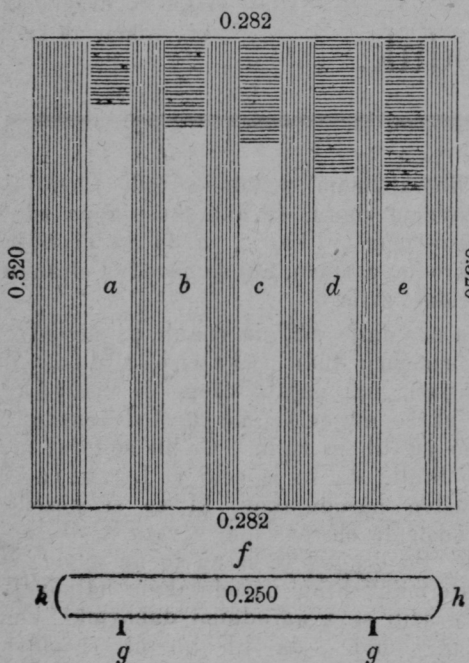
Naj bi vsaj žalostni sad liberalizma vse narodnjake k temu spoznanju dovedel!

Gospodarske stvari.

Lembaški panji ali koši.

III.

Leva stran stroja za izdelovanje satovnikov.

Razjasnjenje obrisa.

Leva stran stroja za izdelovanje satovnikov je ravno tako dolga in široka, kakor desna, ter ima pribite 0.020 Mm. široke in 0.007 Mm. debele deskice tako, da vmes ostane 0.026 Mm. prostora, kateri služi za izmeriti dolgost deskice, iz

kterih se satovniki zlagajo (glej temne kraje obrisa).

Prostor *a*) je širok 0.026 Mm. in dolg 0.270 Mm. za izmeriti deskice, s katerimi se satovniki pokrivajo; *b*) je dolg 0.250 Mm. za zgornjo deskico satovnik; *c*) je dolg 0.243 Mm. za postranske deskice satovnik; *d*) je dolg 0.222 Mm. za spodnje deskice satovnik; in *e*) je dolg 0.208 Mm. za srednje deskice satovnik.

Spodnji obris *f*) kaže zgornjo deskico satovnika, ki je na krajih *hh*) okroglo prirezana, in ima na eni strani *gg*) 0.008 Mm. dolge žrebljice nabite.

Tukaj moram še pristaviti, da so vse deskice nalašč enako debele in široke, da se dajo povsod porabiti. In satovniki se naj tako vlagajo, da so žrebljiči proti dvercem obrnjeni, da se za nje satovnik prejema, kedar ga je treba izleči.

Kopa premišljevanj in zdravih ravnil o vzrejevanju goveje živine.

Živalsko truplo se iz delkov tistih rastlin snuje, ktere se živini v hrano pokladajo. Kolikor bolje toraj gospodar zna, koliko in kakošne klaje in v kateri zmesi med seboj da gre živini pokladati, toliko krepkejše in svojemu namenu primer-

nejše jo bode živalski želodec tudi prekuhal in do dobrega prebavljal, toliko lažje pa se bode tudi na živini narejalo mesó in mast.

Da živinoreja dobiček vrže, je veliko od dobre lastnosti živine odvisno, da položeno klajo tudi kolikor mogoče do zadnjega zobca prebavi in v sebi potrebne snovi preobrne. Ta lastnost živine je pa poprek pri raznih plemenih in rodih v ravno tako različni stopnji razvita kakor njena telesna postava in sklad. Toraj je za požlahtnovanje kakega živinskega plemena velike važnosti, da se le živali take plêhe izbirajo, ki imajo poleg lepe postave tudi to dobro lastnost, da rade jedó in povžito hrano tudi popolnoma porabijo, v hasnovite snovi spreobrnejo. Da ta lastnost od starih na mlade prehaja, o tem ni celó nič dvomiti. V kaki meri da pa je pri zarodu razvita, to je več ali manj dano živinorejcu v roke. Angležki živinorejci saj imajo pregovor, ki pravi: „Boljši del plemena gre skozi gobec“. Koliko pa ti živinorejci po vsestranskem oziru na ta pregovor dosežajo, je dosti znano.

Vspeh pri živinoreji je bistveno odvisen od tega, kako in kaj da se živini poklada. Začnimo koj pri teletih.

Pri vzrejevanju telet se je sledečih ravnil držati:

1. Brž po rojstvu je treba na to gledati, da se teletu zamlezvo, t. j. debelo, rumenkasto mleko v maternem vimenu ne odtegne. Potem dobiva tele v prvih 6 tednih materino mleko, bodi že da pri materi sesa ali pa iz kake golide mleko pije. Če pije, se mu mora na dan 8½ bokala mleka v 4—5 razdelkih podati. Posoda mora biti vsakokrat prav dobro očiščena, da se kisloba v njej ne napravi.

2. Da se tèle kolikor mogoče prej samo jesti navadi, se mu že v drugem tednu daje zmes zdrobljene lanene prge ali preše, zdrobljenega ovsa in rezanega travniškega sena. Tota krmina zmes se po potrebi pomnoži. Prva dva dni se živinče večkrat h koritu pelje in njegov gobček rahlo v krmo vtakne, da se tako trde klaje jemati privadi. Poleg korita mora zmirom vedro ali škafo s frišno vodo stati, da more, če se mu zljubi, piti. Dobro je tudi, če ima tèle kamen lizavne soli v koritu, da jo more včasih lizati.

3. Ko 6 tednov preteče, se mleko malo po malem z mlačno vodo pomeša, tako da je tèle po drugih 3 tednih na trdno krmo s frišno pitno vodo in lizavno soljo odstavljeno.

4. Od 10. tedna počenši polaga se teletu: zmes zdrobljenega ovsa $\frac{3}{4}$ do 1 funta, lanene prge, (preše) $\frac{3}{4}$ do 1 funta in nekoliko perišč rezanega travniškega sena. Vrh tega se polaga v jasli še nekoliko dolgega sena, kakor potreba nanese.

5. Vsakdanji pokladki zdrobljenega ovsa se na 2 funta, lanena prga na 1 funt pomnoži in če tèle vse to pojé, se še 1 funt rženih otrobov pridene. Lanena prga sama na sebi pa zanaprej

odpade. Od tega časa naprej bodi teletu vsakdanja klaja: 2 funta ovsa, 1 funt lanene prge, 1 funt rženih otrobov; vse to se z nekoliko rezanim travniškim senom pomeša in poleg tega tudi vsak dan nekoliko nerezanega sena poklada.

6. Rečena množina treh krepilnih delov hrane se do izpolnjenega prvega leta več ne spremeni. Če je vsak dan kaj več potreba, se to s travniškim senom zalaga.

7. Brž s početka pokladanja se mora suha klaja dajati, ker po tej živinčeta bolj zdrava in močna vzrastejo, kakor pa pri mokri in namočeni klaji. —

8. Teletu se mora po večkrat na dan frišne vode za poljubno pitje postaviti in kos kamnene soli tako položiti, da jo more lizati.

Ker se pa zaželeni namen ne doseže samo po primernem živežu, ampak tudi po zvušanji strežbi, je treba še sledečih reči pomniti:

1. Skrbi živini za suho, snažno in pri mrzlem vremenu tudi za toplo ležišče. Letos res ubogim živinorejcem stelje pomanjkuje, ker ni listje jeseni o pravem času odpadlo. Naj bi vendar sila ljudi pripravila, da se bolj z drevorejo po gozdih in doma pečajo, kar tudi mnogo stelje daje. Prihodnjič bomo v dveh kratkih spisih bralcem to pokazali.

2. Pogostno snaženje živinčet, da koža vedno živa in delavna ostane.

3. Dati se mora teletom kolikor mogoče prostega gibanja. Teleta privezovati je napačno in škodljivo, nasproti pa dobro jih v poseben prostor v hlevu djati, po katerem morejo prosto sem ter tje se gibati in stezati.

Po tem potu se zamore živa teža letnega goveda na 700—800 funtov spraviti. Kostni in mehki delki telesa se tako ravnomerno razvijajo, da so živinčeta dobro rejena, pa vendar ne preopitana.

Če se je život po takej vzreji lepo razvil, se smejo samci že v 15., samice pa v 18. mesecu brez škode za daljši razvitek po plemenu spuščati.

Državni zbor.

V 96. seji dné 14. dec. 1874 se je skončal razgovor o državnem proračunu, in tudi o tem koncu velja: konec delo hvali, ker se je gospodarstvo liberalne stranke v prav čudni luči pokazalo. To nam daje upanja, da bodo vsaj pametnejši nemškutarji, katerih število seveda ni veliko, ker bi sicer toliko nemčurjev ne bilo, spregledali in hrbet pokazali ljudem podpirajočim nemško-liberalno stranko, ki z denarji podložnikov slabo gospodarji. Le berite in dajte še nemškutarjem to brati! —

Pred vsem je dr. Pražak, mož naše stranke, pobil vgovore Brestelna, ki je mislil federalistom s tem zaušnico dati, da je ministerstvu Belkredija oponašal, češ, da je napravilo za 400 milijonov državnega dolgá, da toraj prejšnje Schmer-

lingovo ministerstvo ni tako slabo bilo. Dr. Pražak mu je dokazal, da je za liberalno vlado do leta 1866, kakor to kažejo računski sklepi, deficit (primanjklje) dorasel do 703 milijonov, kar pa še ni vse, ker računi od leta 1867 še zdaj niso sklenjeni, in se prava številka deficita še le po tem bo dala najti. Očitno poveda Pražak, da še z daj niso poravnane denarne pogodbe z Magjari, ktere je Beust l. 1867 predober kup spustil, da je ložje nemško-liberalni stranki takraj gospostvo nad slovansko večino v roke spravil. V zraku namreč visi 80 milijonov drž. dolgá, od ktere niso Magjari ne krajcarja na svoj račun prevzeli, ker je, kakor se sploh govori, Beust na to — čisto bil pozabil! Od tega dolgá bi morali Ogrivsled pogodbe 30 procentov, mi pa 70 proc. trpeti, toraj se bo deficit do konca leta 1867 za nas veliko večji pokazal. Zatoraj je dr. Pražak priganjal vlado, da naj vendar računске sklepe od l. 1867 predloži. Kar pa zadeva 400 mil., ki so se za Belkredija na posodo vzeti morali, je požrl boj s Prusi, ktereга prejšnja nemško-liberalna vlada ni znala odvrniti, polovico, z drugo polovico so se pa plačevali dolgovi od Schmerlingove vlade napravljeni. In Brestel ni vedel na to nič tehneга odgovoriti! Tacih reči seveda nemčurji ne najdejo v „Tagesp.“, v „Mbg. Ztg.“ ali pa v „Dorfbote“, ki se potepa tudi po naših slovenskih vaseh! Zatorej pa ta vrsta ljudi k spoznanju ne pride. — Poslanca Dežman in grof Hohenwart govorila sta za to, da se za zemljišno odvezo na Kranjskem dovoli ves znesek, katerega je deželni zbor v svoj proračun postavil, namreč 227.000 gld., ktereга je pa vlada za 26.000 gld., finančni odbor pa še za 57.000 gld. znižal. Ker je v deželi — pravi Dežman — malo obrtnije, spada 66% direktneга davka na zemljišča, katerim se več davka naložiti ne da, je tedaj treba pomoči iz državne blagajnice. Pri glasovanju se pa zavže ta skoz in skoz opravičeni predlog. Pri postavku stroškov za vkupne zadeve je dr. Kopp javkal, da imamo za letos deficit, ki bo gotovo nad 8 milijonov prišel, vrh tega pa še slabo gospodarstveno stanje! Predlagal je toraj resolucijo (sklep), ktereј je zbornica pritrdila, da se namreč ministerstvu naroča, da naj gledé na slabo denarno in gospodarstveno stanje pri določenju vkupnih stroškov toliko zbrise, da se bo poznalo. V govoru je pokazal, kde da se naj zbrisuje: pri stroških za vojaštvo. Vsled tega so se stroški za vkupne zadeve vnovič izročili odboru v pretres.

Razun teh postavkov se je vsa finančna postava za leto 1875 vdruگی in tretjič brala in potrdila.

Vseh stroškov je 381 mil. 370.909 gld., dohodkov 373 mil. 89.899 gld., toraj manjka 8 mil. 289.007 gld.

Dopisi.

Iz Maribora. (Najvišja stopnja toposti.) Kdor čita vsake baže časnike in ima možgane količkaj še v redu, ve najbolj, koliko bezumja da se ljudem skoz leta dni za plačilo v liberalnih časnikih poklada. Po pravici pa povem, da večje toposti še nisem bral, kakor je naslednja v „Mbg. Ztg.“ od 3. jan. Piše namreč: „Iz Turčije se zopet čuje o nevarnem kipenju mohamedanskega fanatizma in zastopniki velikih držav (s katerimi je seveda „Marburgerca“ v vedni diplomatični zvezi! Vred.) kažejo na pretečo nevarnost“. — In zdaj pazite na nauk, kterege ta list svojim bralcem podaje! — „Evropa“ — pravi — „naj le pred svojimi vrati pometa in v svoje osramotenje spozna, da doslej vsa „omikanost“ zapadnega sveta ni mogla zabraniti, da bi „ultramontanizem“ ne bil navstal in napredoval“.

„Ultramontanstvo“ je tem brezverskim „omikancem“ kat. cerkev, pravo krščanstvo. „Kipenje mohamedanskega fanatizma“ in — delovanje katoliške cerkve, to je: nadaljevanje zveličalnega dela Zveličarjevega stavi nesramni list v eno vrsto! — Pa poslušajte še dalje! V številki 2. od dné 3. januarja zabavlja Evropi, da se ni mogla obraniti „ultramontanizma“, to je: krščanstva, češ, da je to „sramota“ za Evropo; v 4. listu od dné 8. jan. pa podaje svojim krotkim, potrpežljivim in — tako vsaj sklepati mora „marburgerca“ — slaboumnim bralcem iz poročila italijanskega ministra notranjih zadev do državnega zbora italijanskega naslednjo notico o hudodelstvih, kakoršna se le goditi zamorejo, ako so ljudje vest in sveto vero popolnoma zapravili: „V prvih 9 mesecih 1874 je bilo v italijanskem kraljestvu 1459 umorov, 1415 morivskih poskusov, 31.717 ranjenj, 3092 ropov in izsilovanj, 55.137 tatvin! — Dné 1. jan. 1874 bilo je 10.422 oseb pod policijskim nadgledom, med temi 446 v Rimu in 1025 v Lombardiji“. —

Te številke spričujejo bolj glasno kot vsak popis, kako dalječ da zabrede narod, ako med ljudmi vere več ni; kajti verni kristijani, pobožni katoličani, ne ubijajo, ne ropajo, ne kradejo, jih toraj ni treba kot nevarne osebe pod policijski nadgled postavljati, ker vse to krščanske zapovedi prepovedujejo, in sploh kristijan u kaj takega storiti ni mogoče. — In vendar prismojenec obžaluje, da se Evropa katoliške vere in cerkve ni mogla obraniti in je toraj prav tako — neumna kakor „turski fanatiki!“ — In to si pusté katoliški bralci pokladati! Oj, katoliki, da se Bogu usmili! —

Iz Ptuja 11. t. m. — r — (Čitalnica. — Nesreča. — Zločinstvo.) Na kraljevo 6. t. m. smo imeli v naši čitalnici zopet prav živahno veselico. Vrstile so se deklamacije, tombola in ples. Gospodični Ema Planinšekova in Marta Mašeljnova stí nam napravile z lepim deklamovanjem mnogo

veselja. Čuli smo: „Srečno novo leto“, zložil Umek, Prešernovo „Slovó od mladosti“, „Graničar-ja“, poslovenil Cegnar, in Virkovo: „Slava Slovencem“. Za letošnji kratki pust pripravlja odbor, kakor čujemo, še mnogo enakih razveseljevanij. Tudi glediščine igre bodo se bojda zopet začele. Tako Vam tedaj lahko z veseljem naznanjam, da se ptujška čitalnica, katerej je že zvonil mrtvaški zvon, zopet nadepolno oživlja.

V noči med 8. in 9. t. m. je malo zvonaj ptujškega mesta zmrznil vincar iz bližnjega Stadtberga. Bil je mlad, oženjen mož, in delal tisti dan na tukajšnjem kolodvoru; zvečer si pa menda prelube žganjice preveč naložil, ki ga je v sneg posadila, kder je zadremal, in se ni več predramil.

V pretečenem tednu je pri sv. Vidu poleg Ptuja nekdo mladega fanta ponočnjaka ubil, ki se je bil iz sosednje vasi na vasovanje priklatil; kriva umoru je najbrž nesrečna janjka. — Koli kokrat se čujejo od takih hudobnežev besede: „kaj pa je, če ga ubijem, saj se mi nič ne zgodi!“ Ali ni v teh besedah izrečena najbridkeja obsodba naših sedanjih pravnih razmer? O liberalizem, grenek je tvoj sad!

Iz Konjic 11. jan. (Beseda Rozmanu na čast.) Včeraj se je iz nova pokazalo, kako odkritosrečno da so stare Konjice in njeni sosedje nepozabljivega, prerano umrlega nadžupnika Jožefa Rozmana ljubili. Hudi zimi kljubu se je zbralo okoli 100 društvenikov k besedi, katero je kat. pol. društvo v slavni spomin svojemu ustanovniku napravilo. Dvorana, v kateri so se udje zbrali, je bila praznično pripravljena. Nad odrom za govornike je visela zelenim vencem okinčana podoba slovenskega rodoljuba, na katerega so bile ta večer vseh oči, vseh misli in besede obrnjene, podoba pokojnega gospoda nadžupnika. Čast. g. Jož. Virk, rajnega najstariji prijatelj, je v mikavni besedi poslušalcem v izgled stavil neomadežani značaj Rozmanov. Pokazal je posebno, kako da je pokojni prvomestnik našega društva že od mladih dni ljubil sv. čistost, ponižnost, zatajevanje, resnico — in za Bogom najbolj svoj mili slovenski rod. Besede so prišle iz srca, in vsem poslušalcem do srca segle.

Drugi govornik, rajnega nadžupnika duhovsk učenc, č. g. Jan. Modic, je v krajšem, pa prav jedernatem govoru razkladal, koliko dobrega da je Rozman v svojem življenju storil; Konjice, Lavantinska škofija, dà ves slovenski svet ga pozabiti ne more. Obema č. gg. govornikom se je potem prvomestnikov namestnik g. Jaka Klinc v imenu celega društva očitno zahvalil.

Po končani besedi se je začela tombola in srečkanje, pri katerem je vsak prejel spominek za rajnim gospodom, kakor mu je sreča potegnola. V poznem mraku smo se razšli. Prihodnji zbor se obhaja, kadar bodo Konjice novega g. nadžupnika imele. Vsem je iz srca govoril

eden čestitih govornikov, ko je izklical: „Bog daj, da bi Konjice kmalu dobile Rozmanu vrednega naslednika!“ Bog v to pomozil!

Izpod sv. gore 10. prosinca. (Poštenjaku slovenskemu časten spominek.) Pretekli četrtek smo imeli sijajen pogreb, kakoršen se pri nas le redko nahaja. Umrli je Jan. Gorjup, kmet in sedlar v okolici dobro znan, vrl katoličan, Slovenec z dušo in telom in marljiv bralec „Sl. Gospodarja“, kterege boste naprej med svojimi naročniki pogrešali. Pokojni je bil mož tih in miroljuben, držeč se pravne stranke, ki pri volitvah ni štokal v Brežcah in Kozjem, da bi na ušesa vlekkel, kako da tam piskajo in trobijo, da bi po nemčursko-liberalni pesmici plesal. Ni se bal zamere kakega rusastega gospoda nemškutarja, temuč je vzel „Sl. Gosp.“ v posvèt, kaj ta misli in piše, in se je tega krepko držal. Bil je prebrisan, zato je umel „Gospodarja“ ter ni v rog brezglavnih nemčurjev trobil. — Naj bi vendar vsaj nekteri sofarani značajnega poštenjaka posnemali in spoznali, da delajo v vsem le sebi in kmetijstvu na kvar, ako verujejo „Tagespošti“ in po njej zapeljanim in vsak dan podkajanim nemškutarjem, ki so gnoj tisti stranki, ktero je že sama „Neue fr. Presse“ prekrižala, da ni kos velikim potrebam Avstrije. —

Gorjé ljudstvu, ki se podučiti ne da — ta misel nas je obhajala pri grobu poštenega Gorjupa, kateremu bodi s tem hvaležen spominek postavljen!

Politični ogled.

Na Dunaj obrača zdaj ves svet oči, kder teče pravdo proti Ofenheimu. Zatožba mu očita 9 stvari, po katerih se je hudodelstva goljufije krivega storil, ker je akcijonarje in tudi državno blagajnico ogoljufal, sebe in svoje privržence pa obogatil.

Ofenheim je sin spoštovanega bankirja na Dunaju, katoliške vere, 54 let star, je bil vodja železnice iz Levova v Černovico od 1. maja 1864 do konca okt. 1872, ko je bil odstavljen, zaprt, potem pa proti zastavi 1 mil. gld. za čas tekoče preiskave in pravde izpuščen. Sam je pred sodnijo izpovedal, da je iz prva, preden je ta posel začel, kakih 100.000 gld. premoženja imel, zdaj znaša kakih 800.000 do 1 mil. Pred denarnim polomom 1873 imel je nad 2 mil. gld. premoženja ki si ga je — pravi — nabral po srečni špekulaciji, ker je v teh zadevah zvitá glava. Zato je bil upravni svetnik (Verwaltungsath) pri 17 podvzetjih, pri železnicah, finančnih in obrtnijskih društvih. —

Državni pravnik ga toži, da je

1. pri sklepu stavbine pogodbe dné 12. marc. 1864, vsled ktere je Anglež Tom. Brassey izdelovanje železnice iz Levova v Černovico prevzel, za se in dopustnike (koncesionarje) po kri-

vici pridržal 1 mil. in 900.000 gld., katere je potem kot „predhodne stroške“ akcijonarjem zaračunal. — Dobili so tako „začetniki“ podvzetja z Ofenheimom vred vsak po 50 do 100.000 gld. — Zatoženec je še le zdaj med pravdo prikazal pobotnico od Brasseyja, da je vso to svoto res Brassey prejel, kar sodnija taji.

2. Da je Ofenheim zemljišča za železnico po nizki ceni odkupil in za višjo ceno društvu zaračunal, pri tem zopet zá-se kakih 130.000 gld. pridobil. — Zagovarjal se je s tem, da je odkupljenje le namesto Brasseyja dovršil od njega 100.000 gld. nagrade za to dobil, in da je odkupnina zemljišč res nad eden milijon stala, kakor je on akcijonarjem zarajtal.

3. Da je pri nakupovanju napenjavcev (švelerjev) društvo za 68.349 gld. goljufal, ker je najslabši les naročil. — Zatoženec vse taji in pravi, da so napenjavi ravno taki bili kakor so na vseh drugih železnicah, ne slabiji in ne boljši. Liferanti so podajali les, kakoršen se v galiških gojzdih seka.

4. Da je brez vedenja in privoljenja upravnega sveta po silno površnem delu in preden je vse gotovo bilo, 18. maja 1867 stvar tako sklobuštral, kakor da je zdaj vsa železnica dovršena, ter nema podvzetnik Brassey čisto nič več opraviti, za kar je od tega prejel 66.582 gld.

5. Da je podvzetnika Brasseyja (ki je — k sreči alj nesreči žel. 1870 umrl,) za 50.000 gld. odvezal dolžnosti, priskrbeti vozne priprave za prve 3 mesece od početka vožnje po železnici, da pa te svote ni vknížiti dal med prejemke, ampak med stroške za razne stvari, tako da je društvo za ravno toliko v prvem letu goljufano bilo na dohodkih.

6. Da je po lahkomiselnem izdelovanju železnice in pomanjkljivih stavbah društvo in državo poškodoval za 3 mil. 537.673 gld., ker je bilo veliko kvara in so morali vedno popravljati. — Dvorni svetovalec Weber, do kterege zatoženec sam popolno zaupanje ima, je izrekel pred sodnijo, da je vse: železnica, vozovi, delalnice, itd. tako pomanjkljivo, da pač milja te železnice ni vredna 1 milijon, kakor je cenjena, ker se je očevidno pri vsakej stvari stiskalo.

7. Da se je Brasseyu po nezasluzenem plačalo 890.752 gld. vsled mešetarjenja, o katerem glavna skupščina delničarjev ničesar vedla ni, pri katerem je pa Ofenheim veliko v svoj žep spravil. Pogojena je bila železnica za 24½ mil.; da bi se pa podvzetniku več dalo, ni bilo v pogodbi besede.

8. Da je Ofenheim, ko je bilo že sklenjeno, da se ima železnica dalje čez avstrijsko mejo skoz Rumunsko do Odese delati in je društvo za to odločilo 15 mil. in 600.000 gld., zavrato razdelil med „začetnike“ (Gründer) 440.000 gld., v račune pa zopet ta znesek postavil kot „predhodne stroške“.

9. Da je slednjič Ofenh. po lažeh, da mora društvo za razne potrebe in stavbe v zajem vzeti

5 mil. in 400.000 gld., z berolinskim bankirjem Richterjem v zvezo stopil, finančnemu ministerstvu lažnjive pogodbe naznanil, tako da je bankir — društvu na škodu — veliko dobička imel, ktere ga sta si z Ofenheimom lepo razdelila in njegovemu stricu Herzu, ki je za mešetarijo vedel, s 150.000 gld. usta zaprla.

Od onih v 8. točki omenjenih 440.000 gld. je pridržal O. za se 100.000 gld., gališkemu deželnemu maršaliku, knezu Leonu Sapiehi, ministru Giskri in grofu Borkovskemu je dal kot „grtnderjem“ vsakemu po 100.000 gld., knezu Jablonovskemu, Petrinu (bivšemu ministru poljedelstva) in še dvema drugima pa po 10.000 gld. Med zatožnimi točkami bila je še 10. zarad goljufij pri kolkih (štampelnih). Fin. ministerstvo (dr. Brestel ustavak) ni moglo zneskov za kolke iztirjati. Dr. Brestel se podá na odpust in Giskra prevzame med tem vodstvo fin. ministerstva, in brž se je Ofenheimu ves dolg za kolke — zbrisal!

Vse to se je godilo v dobi ustavaških vlad, ki so trpele taka početja! Zato je vsa pravda z Ofenheimom, ki utegne še prihodnji teden teči, za avstrijsko notranjo politiko neizmerno važna, ker utegne vsled nje ustavakom ves dose-danji lesk obledeti.

Iz Španskega. Don Karlos izdal je oklic, v katerem obžaluje, da je sorodnik Alfonzo ponudil na prekuciji za sredstvo. Kar počenja Alfonzo, bode le njemu (Karlu) pot v Madrid gladilo. On hoče prekucijo zatreti in visoko povzdigniti zastavo krščansko. — Kakor se vidi, pomika se armada Karlova proti glavnemu mestu.

Za poduk in kratek čas.

Iz Ptuja v Zagreb, jeseni 1874.

(Potne črtice.)

(Dalje.)

Za kakih 7 minut nas „lukamatija“ pripelje od Ormuža na lepo Središko polje. Na levi strani gleda na nas pol ure ormuški Holm (955'). Lepšega holma si res človek ne more misliti. Sredi temena ima podružnico sv. Ivana, okoli prijazne cerkve pa izvrstnih goric. Holm stoji sam za se, za njim je nekoliko zvišena lepa ravena Krčovina, v katero so se že zgubili Pavlovski vrh, Brebovnik in Vinski vrh, — vinskim kupcem na dalječ znana imelna. Holm še enkrat glavo povzdigne, ponosno pogleda nazaj na svoje vinske tovariše, sè sprednjo stranjo pa unkray Drave bivajočim Bezjakom (Hrvate od Zavrača naprej proti Varaždinu tukajšnje ljudstvo „Bezjake“ imenuje) bratovski pozdrav pošilja. Zdaj si vštric Obreža, lepe vesi, ktere se držijo Grabe in teh trg „Središče“. Hiše so razpostavljene v treh soseskah deloma na obeh krajih državne ceste, deloma po nizkem obrežju, ktero se vedno znižuje in v Središču pri D. Mariji

popolnoma zgubi. Peš iti je skoz vse soseske 1 ura. Zato je pravil Hrvat, ko je prvokrat tukaj vozaril: „A kaj je to vrag za selo, da nema ni kraja ni konca!“ Hrami so tu poprek lepi, snažni, vsi skoro zidani, kar velja za ves ormuški okraj. Srdiščanci so vrli narodnjaki; če pri volitvah tudi propadejo, se vendar ne preplašijo.

Dragi bralec, južni rob ormuškega okraja sem ti nekoliko razkazal; ta je eden najlepših in najpremožnejših na Slovenskem, pa tudi na vsem Štajerskem najbolj obljuden, kajti na 1 □ miljo pride 4433 stanovnikov. Še nekoliko več umnega gospodarstva, in ta okraj postane posemeljsk raj! — Če pol ure niže Srdišča od Drave do Mure proti polnoči ravno črto potegneš, dobiš mejo med Štajerskim in Ogerskim, in trikot sveta doli do Legrada je Medjimurje. —

V Strigavi, uro hodá od štajerski meje v Medjimurju, pravijo, da je bil rojen sv. Jeronim v 4. stoletju, zarad svoje visoke učenosti in svetosti kinč in dika katol. cerkve.*) Ogerski in štajerski Slovenci radi sem prihajajo v cerkev sv. „Remuša“ na božjo pot. Rajni knezoškof Slomšek blagega spomina so enkrat ta kraj kot spirital v Celovcu obiskali. — V Medjimurji stanuje čist slavjansk rod. Da je pristni brat svojega soseda Slovenca, svedoči vsa njegova slika: postava, obraz in značaj. Medjimurec je visoke, lepe rasti, mirna pohlevna duša; pa tudi po svoji osodi je prav brat svojega slovenskega soseda. Medjimurca tlači magjarstvo in magjaranstvo, kakor Slovenca nemštvo in nemškutarstvo. Slovencu so vsaj še njegovi duhovniki v ogromni večini zvesti ostali, v Medjimurji pa najdeš prav med duhovniki najljutejše magjarone!

Ko je l. 1848, mislim sredi septembra, — slavní ban Jelačić pri Varaždinu s svojimi hrabrimi junaki Dravo prekoračil in v Medjimurje stopil, bilo je njegovo prvo dejanje, da je ta del slavjanske zemlje z nja materjo, hrvatsko domovino, združil in pod politično upravo varaždinske županije spravil; — Madjari so si bili namreč Medjimurje in Primorje, ne vem kedaj, osvojili. — Leta 1860 je pri nesrečni avstrijski politiki oholim Magjarom drugoč začel greben rasti, in hitro so meni nič tebi nič, Medjimurje od matere zemlje zopet odtrgali in magjarski Szaladski županiji podvrgli. — Ves dosesdanji trud Hrvatov, zgubljen lastino si priboriti, je bil zastonj. Kar Magjar enkrat v pesti ima, z dobra več nazaj ne da.

V duhovskih zadevah spada Medjimurje

*) O tem se je že mnogo pisalo, pa stvar še ni dognana. Trije kraji se borijo za čast rojstnega mesta sv. Jeronima: Strigna (Strigonium) na Istverskem blizo Kopra; Stridon v Dalmaciji blizo Solone; slednjič Stridova v Medjimurju. Za poslednje mesto vojuje se o. Jož. Bedeković, Pavlinsk redovnik (po redu sv. Jeronima) v Stridovi, ki je spisal l. 1752 obširno knigo o „rojstnem mestu sv. Jeronima“. — Stvar še čaka slovenskega, katoliškega učenjaka, ki ima časa in denarja dovolj, da stvar temeljito preiskuje. Vred.

k Zagrebački nadškofiji, in je razdeljeno v dva dela: v hribovito in ravno Medjimurje. Slovenske gorice — tukaj prav za prav ljutomerski hribi, — segajo prek slovenske meje in se še le v Medjimurji proti ozkemu kotu, ki ga delata Drava in Mura, v ravan zgubljavajo. Tudi na teh poslednjih panogah raste izverstno, Ljutomeržanu podobno vino. Hriboviti del ima 9 župnij in 28.136 stanovnikov; na ravnem je 13 župnij in 38.372 prebivalcev, vseh Medjimurcev je tedaj 66.508, nekoliko več, kakor prekmurskih Slovencev, ktere magjarski jarem najhuje tlači.

Železna cesta drži zmirom po ravnem Medjimurji, hriboviti del imaš na levo proti severno-večerni strani. Prva postaja je Čakovec, precej dalječ od mesta; k ti postaji prihaja voz iz Varaždina, kamor se imaš dobro uro voziti. V Čakovcu je kloster oo. Frančiškanov, ki imajo tudi faro; fabrika, v kateri se dela sladkor; zatoraj vidiš kakor hitro se pripelješ v Medjimurje, na zemljišću grofa Festetiča obilno pese nasajene. Festetič redi tudi mnogo lepih ovac; bele, novo zidane pristave so prilično razpložene na velikanškem posestvu. Pri sv. Heleni blizo Čakovca so, kakor se mi zdeva dvakrat v letu, veliki živinski sejmi, posebno za konje. Tu sem pride od dalječ — v prejšnjih časih celó iz Italije — ljudi vkup, da se vse tere. Medjimurski konji se visoko cenijo, z večine so kostanjeve barve, trdni, jako dobri vozači in mirnega krotkega značaja. Gotovo je tudi, da človek s svojim lepim, pohlevnim ravnanjem mogočen vpliv ima na živino, posebno še pa na konje, ki v rokah togotnega in strastnega človeka nikol dobro ne storé.

Druga postaja je Kraljevec, tretja in zadnja tik Mure Kotoriba, obe veliki vesi. V Kotoribi so neki hrami jako slabi, male kočure, kakoršnih v Medjimurji nikde vidil nisem. Hrami v vesnicah, — kakor se tudi na spodnjem Ptujskem polju mnogokrat vidi, so na obeh straneh z čelom k cesti obrnjeni, drug tik drugega postavljeni; Bog varuj ognja, tu bi težko bilo kaj obraniti. Po celem Medjimurji se voziš po železnici dobro uro dalječ po rodovitem polju in med travniki, na kterih vsakovrstno grmovje raste. Brž ko ne je nalašč puščeno, da živina na paši dovolj sence ima. Koruze vidiš nasejane, kakor dalječ okó dogledati more; l. 1874 se je jako dobro obnesla, zato pa je tudi dober kúp, kakor že dolgo ne. Od treh postaj v Medjimurji je le srednja: Kraljevec ohranila še slavjansko imé, prva in tretja ste pomagjarjeni v Csaktorja in Kótory. Kakor ne more Nemeč na slovenskih tléh krajnih imén pri miru pustiti, tako dela tudi Magjar, kakor dalječ sega nja oblast; domače ljudstvo, se vé, po svojem pravilno izgovarja, a tuj človek si lahko misli, da se ne vozi po slavjanski, temuč tu po magjarski, tam po nemački zemlji. (So pa tudi že mnogi Slovenci šalobarde, ki rajši izrekajo nemška, kakor

pa slovenska imena, češ, da bolj nobel doni: grem v Pettau — kakor pa v Ptuj. Vred.)
(Dalje prih.)

Razne stvari.

(*Pomiloščenje.*) And. Kunač, od sv. Martina pri Vurbergu, ki je bil zavoljo trojnega umora: nad svojo ženo, tašo in Sletno rejenko k smrti obsojen, je od svitl. cesarja pomiloščen ter mu je smrtna kazen spremenjena v težko ječo za vse žive dni. —

(*Nesreča.*) Mih. Kočevár, pošten godec in posestnik v Pečevniku pri Celju, šel je 6. t. m. v jutru blizo 3. ure po polnoči od neke veselice, pri kterej je godel, iz mesta na dom po železnici, na kterej ga je tovorni vlak prehitel in na kose raztrgal, ki so jih komaj zbrali.

(*V spodbudo drugim.*) G. Ign. Cizelj, učitelj a Sent-Ilu pri Šoštanju, je prejel od c. kr. dež. šol. sveta v Gradcu zahvalo in priznanje zadovoljnosti, ker je ljudstvo v metrični meri podučeval.

(*Bolniško društvo.*) V Celju se snuje podružnica občne štirske bolniške blagajnice za delavce, ktera ima namen: 1. možke in ženske ude v boleznih podpirati, 2. v slučaju smrti njim za pošten pokop skrbeti in 3. možkim rednim udom, ako si kruha več služiti ne morejo, za preužitek iz blagajnice nemočnikov skrbeti. — Načelnik temu društvu je g. Kott, vrednik „Cillier Anzeiger“. (Po tem takem ima tudi Celje svoj posebni časnik, kakor Maribor. Hajd na noge Ptujčanje, Breščanje, Slovenogradčani, da si tudi osnujete domač list! Vredn.)

(*Predebela predpustna šala.*) Pošten kmet Blaž Jagodič se v nedeljo 3. t. m. na večer iz Konjic v Tepanje pelje. Četrť ure zvunaj trga ga napadeta dva pijana trška pobalina, poštenega tržana poredna sinova. Eden zgrabi konja, drugi Jagodiča. Kmet udari po konju, da bi ušel. Konj skoči v stran, sani se prevržejo, kmet pride pod sani in si desno roko zvine. Kmet je hudo telesno poškodovan, fantalina pa bosta že našla časa v temni hišici nasledke pijančevanja premišljavati.

(*Osepnice.*) so se prikazale med šolskimi otroci pri sv. Križu blizo Ljutomera. Da se bolezen ne razširi in šola ne zapre kakor pri Kápeli, priporočá dopisnik starišem, da pusté brž ko mogoče pri zdravniku še zdravim otrokom v drugič kožé staviti.

(*Premembe v lavant. škofiji.*) Č. g. Jan. Kunač, župnik v Čadramu, je imenovan za knezoškof. duhovnega svetovalca. — V pokoj stopi č. g. Urlavb Mat., kurat v zgornji Ponikvi; za provizorja tukaj postavljen je č. g. Fr. Pirkovič, kaplan na Doberni. Č. g. Fr. Polak prestavljen je iz gornje Polskave k sv. Janžu na Dr. polju. Kaplanija na gornji Polskavi ostane nenamesčena.

(*Za družbo duhovnikov*) so nadalje vplačali čč. gg.: Slatinšek 22 gld., Ferk France 20 gold.

(doplačal), Jeriša, Hribovšek, Mikuž, Gajšek Jan., Zupančič, Slomšek, Planinšek, Zorko, Erjavec po 11 gld., Verk Henr. in Kralj po 2 gld., Brglez in Leber po 1 gld.

Poslano.

Odprto pismo

Vuhreškemu županu, g. Janezu Urban-u. Vi ste mi v „Mbg. Ztg.“ blagovolili k novemu letu voščiti, ter omenjeni list novega leta dan po svojem pisaču, g. Gol-u, mi poslati. Vse bi bilo prav lepo, ako bi tako debelo ne lagali. Tisti „miroljubni“ farmani, v katerih imenu ste mi novo leto voščili, so le trije, namreč: g. učitelj K. Ribič, krčmar A. Robnik in posestnik F. Hodnik. Morde ste že pozabili g. župan, da ste lani o veliki noči posiloma in prav roparsko v farovski vrt pridrveli, v farovski vodnjak cev posiloma postavili, in si kos vrta prisvojili, akoravno sem Vas dvakrat prosil, od tako krivičnega počenjanja odjenjati. To je bilo res junaštvo, ktereга bi se ravno Vi, kot župan, morali najbolj sramovati. Bil sem primoran, Vas zavoljo motenja posesti tožiti. C. kr. okrajna marbeška sodnija Vas je bila obsodila, da imate ropani kos vrta odstopiti, cev iz farovškega vodnjaka odpraviti, meni vse stroške povrniti in za vsako daljnje motenje posesti 50 gold. kazni plačati. Obsodbo je potrdila tudi viša deželna sodnija v Gradcu, do ktere ste se bili pritožili zoper prvo razsodbo. Vsled odloka c. kr. okrajne marbeške sodnije od dne 5. decem. 1874 št. 3852 je bilo tukajšnjemu tesarju P. Verovnik-u po meni ukazano, mesto Vas cev iz vodnjaka potegniti itd., kar Vam je itak dobro znano. Niste li toraj grd obrekovalec, ako po „Marburgerci“ trobite, da sim jaz to „Heldenthat“ storil? Jaz sem se le svoje pravice držal, naj pa svet Vaše „junaštvo“ čuje! Ko je tesar P. Verovnik sè svojim sinom Janezom dne 24. dec. ob treh popoldnih delo dokončal, ste domu gredočega pristregli, nánj planili, sinu zaslužek vzeli, očeta pa tako stegli, da je starček čez praznike ležati moral. Še večo „Heldenthat“ pa ste hotli storiti, ko ste mislili farovške okna potrupati!

Vi mi očitete, da nisem v 5 letih „für das allgemeine Wohl“ nič storil. Ne Vi, ampak drugi imajo soditi moje dela. Koliko ste li Vi storili? Menda se pravi „für das allgemeine Wohl“ delati, ako se drugim krivica dela, kakor ste jo meni storili. Je mar to „für das allgem. Wohl“ bilo, da ste si kovačnico pozidali z opekami, ktere so bile za zidanje cerkve odločene? Da Vam in Vašim privržencem ne dopada, ako predigovam o pravičnosti, poštenju, postu, oskrunjevanji Gospodovih dni itd., ni treba ne meni ne drugim povedati. Meni zadostuje, da me pošteni farmani ljubijo.

Za novo leto mi tudi voščite, da bi Vas kmalu zapustil. S tem mi nič kaj hudega ne želite; škoda le, da tega midva odločiti ne moreva. Jaz pa Vam in Vašim otrokom prisrčno želim, da bi še na svojem posestvu ostali, da bi Vam denes alj jutre ne bilo treba iti po svetu s trebuhom za kruhom.

Vuhred meseca januarja 1875. Tomaz Mraz, župnik.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	70	4	50	4	60	4	30
Rži	3	80	3	45	3	60	—	—
Ječmena	3	70	3	—	2	40	—	—
Ovsa	2	10	2	—	2	20	—	—
Turšice (koruze) vagan	3	10	2	80	3	—	2	60
Ajde	2	70	2	40	2	40	—	—
Prosa	3	70	—	—	2	10	—	—
Krompirja	—	—	2	—	2	—	—	—
Sena . . . . . cent	—	—	2	—	1	40	—	—
Slame (v šopkih)	—	—	1	40	—	80	—	—
„ za steljo	—	—	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	27	—	30	—	28	—	22
Teletine	—	31	—	32	—	30	—	24
Svinjetine	—	32	—	30	—	36	—	26
Slanine	—	36	—	32	—	40	—	28

Loterijske številke:

V Gradcu 9. januarja 1875: 30 3 59 28 60
Prihodnje srečkanje: 23. januarja 1875.

Blizo 160 vaganov

prav lepe ajde (hajdine) je na pradaž pri podpisnem, kder se cena in drugi pogoji lahko pozvejo. Ljutomer 12. prosinca 1875.

Fr. Ozmec,

oskrbnik župnijskega premoženja.

Ponudba.

Neki trgovec hoče maloprodajo odpreti na kmetih v kraju, kder še trgovca ni, bodisi v slovenobisterškem, mariborskem ali ptujskem okraju. Ponudniki naj frankirana pisma pošiljajo pod čerkama F. S. v Šent-Lenartu (St. Leonhard W. B.) poste restante.

„Kmetovalec“,

list s podobami, slovensk. gospodarjem v poduk, bode izhajal dvakrat na mesec in prinašal na 8 straneh (oktav) strogo kmetijske članke o vino-in sadjereji, poljedelstvu, čebeloreji, živinoreji in veliko družih kmetijskih vesti, ter vabi vse ukaželjne kmetovalce k obilni naročnini. Velja za celo leto le 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. Naročnina naj se pošilja po poštnih nakaznicah gosp. Viktorju Dolencu lastniku Soče v Gorici.